

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 Oslo

12. oktober 2022

Statsbudsjettet 2023 – høringsinnspill fra Gartnerhallen SA

Gartnerhallen takker for muligheten til å gi vårt innspill til statsbudsjettet for 2023.

Gartnerhallen er eid av mer enn 1000 frukt- og grøntprodusenter, med en markedsandel av norskproduserte grøntprodukter på om lag 65 prosent.

Grøntnæringen står for nesten 19 prosent av verdiskapingen i jordbruket, men mottar bare 2,5 prosent av budsjettmidlene over jordbruksavtalen. Til tross for sterk importkonkurranse og stor risiko for den enkelte produsent, har norske grøntprodusenter lyktes med en markedsorientert vekst.

Potensialet for videre vekst og økt norskandel er stort, og bør satses videre på, blant annet av beredskapshensyn.

Norsk grøntprodusenter står nå i en svært krevende situasjon som følge av ekstrem kostnadsvekst på sentrale innsatsfaktorer som strøm, gjødsel, drivstoff og emballasje.

Gartnerhallen jobber for å dekke inn en størst mulig andel av kostnadsveksten via markedet, i tråd med politiske signaler. Grøntnæringa responderer ukentlig til markedet, og sammen med verdikjeden jobbes det aktivt for økt norskandel, volum og konkurransekraft. Dette har resultert i vesentlige prisøkninger gjennom pandemien. I høst er de fleste kulturer priset rundt eller over målpris, og opp mot øvre prisgrense der det er mulig. I flere kulturer erfarer vi denne høsten prisdrevne endringer i handlemønsteret til sluttbruker, hvor man ser skifter både mellom kulturer, og på varianter innenfor samme kultur, mot lavpris-alternativer.

Gartnerhallen understreker derfor behovet for forutsigbar risikoavlastning, tilstrekkelig tilgang på investeringsvirkemidler og et sterkest mulig importvern. Dette er viktig for at produsentene skal være i stand til å opprettholde og utvikle produksjonen framover, og for å kunne utnytte det store potensialet for vekst og økt verdiskaping i den norske grøntnæringa.

Strømstøtteordningen for jordbruk og veksthus (Kap. 1142, post 75)

Gartnerhallen er fornøyd med at det er etablert en strømstøtteordning for jordbruk og veksthus, og at ordningen foreslås forlenget til 1. juli 2023.

I Prop. 1S (2022-2023) vises det imidlertid til ordningens opprinnelige innretning, med et maksimalt støtteberettiget forbruk på 20 000 kWt per foretak per måned.

Lagring av grøntprodukter er viktig for å hindre svinn, sikre høy kvalitet og for å kunne tilby forbrukeren norsk vare gjennom store deler av året. Å vedlikeholde korrekt luftfuktighet og temperatur krever mye strøm gjennom lagringsperioden.

Den midlertidige hevingen av taket for perioden oktober-desember var viktig for å sikre innhøsting og -lagring, og må videreføres for at produsentene skal kunne opprettholde lagring, hindre matsvinn og sikre god produktkvalitet gjennom vinteren og våren.

Taket på 20 000 kWt rammer et relativt lavt antall virksomheter, men hindrer svært nødvendig kostnadskompensasjon for lagring av et betydelig volum av norske grøntprodukter.

Gartnerhallen ber Stortinget om å videreføre ordningen med de endringer som er foreslått i Prop. 142 S (2021-2022), det vil si månedlige utbetalinger av strømstøtte til jordbruksforetak og maksimalt støtteberettiget strømforbruk på 60 000 kWt per måned per foretak.

Historisk har lagring og pakking skjedd på den enkelte gård. Mange produsenter har i senere år gått sammen om å etablere felles lager og pakkeri – både for å klare investeringer i ny teknologi, og for å utnytte kapasitet effektivt. Slike produsenteide felleslager og -pakkerier har en viktig rolle i å opprettholde og utvikle en spredt og variert grøntproduksjon, og i å sikre primærprodusentenes innflytelse i verdikjeden.

Gjennom jordbruksavtalen regnes flere av disse foretakene som en del av primærleddet i jordbruket. Målpris- og noteringspunktet for grøntprodukter er ferdig pakket og levert vare i Oslo, som reflekterer historisk og gjeldende praksis, samt bondens posisjon i verdikjeden. Uavhengig av om funksjonene ivaretas på det enkelte gårdsbruk eller i et felleseid anlegg, så er lagring og klargjøring av varene før overlevering til engrosleddet ansett som en del av primærproduksjonen.

Til tross for dette omfattes produsenteide fellespakkerier og -lager ikke av strømstøtteordningen for jordbruk og veksthus. Flertallet av disse foretakene vil heller ikke kunne motta støtte over den generelle strømstøtteordningen for næringslivet.

Dersom disse foretakene ikke inkluderes i strømstøtteordningen for jordbruk og veksthus, vil kostnadsveksten i disse virksomhetene måtte dekkes inn direkte fra bonden.

Gartnerhallen ber om at strømstøtteordningen for jordbruk og veksthus justeres til å omfatte produsenteide fellespakkerier og -lager på primærleddet i grøntsektoren.

I den nye strømstøtteforskriften fra juli 2022 har man gått over til kvartalsvis utbetaling av strømstøtte.

De nåværende strømprisene og den store uforutsigbarheten setter spesielt produsenter med energikrevende produksjoner, som veksthusproduksjon, i en svært krevende likviditetssituasjon, med utlegg opp mot flere titalls millioner kroner i løpet av et kvartal.

I Gartnerhallens tilfelle er det allerede varslet at vi ikke vil kunne gjennomføre vinterproduksjon av tomat i oktober til april. Dette er sterkt beklagelig, etter flere års systematisk arbeid for å bygge opp norsk vinterproduksjon og økt norskandel på tomat, som har vært svært vellykket i markedet.

Gartnerhallen ber om forvaltningen tilføres de nødvendige ressursene for å gjennomføre månedlig utbetaling av strømstøtte til veksthusprodusenter, slik som for jordbruksforetak for øvrig.

Investeringsvirkemidler til grøntsektoren (Kap. 1150)

Grøntnæringen står overfor store investeringer til blant annet teknologi for reduserte utslipp, forlenget norsksesong, redusert klimarisiko og utprøving og innfasing av robotisering og ny teknologi for styrket konkurransekraft. Grøntnæringen hadde tidligere en øremerket pott over IBU-ordningen, som ble opphevet i jordbruksoppgjøret 2021. Gartnerhallen mener en øremerket ramme på 250 millioner kroner er nødvendig for å sikre tilstrekkelig tilgang på investeringsmidler for en framtidsrettet og konkurransekraftig næring.

Gartnerhallen mener også at det er nødvendig å gjennomgå regelverket for ordningen, med mål å om å tilrettelegge for investeringer i også mobile enheter som bl.a. sprøyte- og plukkeroboter.

Gartnerhallen ber Stortinget sikre de nødvendige bevilgninger og føringer for investerings- og bedriftsutviklingsmidlene i landbruket i statsbudsjettet 2023 for å møte grøntnæringas investeringsbehov.

Importvernet på norske grøntprodukter

Den norskproduserte andelen av grøntprodukter varierer fra 4 prosent på frukt og 25 prosent på bær til 53 prosent på grønnsaker og 75 prosent på potet. Potensialet for styrket norsk selvforsyning gjennom økt norskandel på frukt og grønt er stort. Et sterkest mulig importvern er en forutsetning for å kunne utnytte dette potensialet.

Gartnerhallen viser til Stortingets vedtak (nr 836, 17. juni 2022), hvor Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2023 vurdere overgang fra kronetoll til prosenttoll. I forslaget til statsbudsjett for 2023 melder regjeringen at de vil komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

Gartnerhallen vurderer at det kan være et handlingsrom for å styrke tollbeskyttelsen gjennom overgang til prosenttoll på blant annet løk, potet, isbergsalat, knollselleri, kålrot og eple. Samtidig er det behov for å avklare hvor vidt kronetoll kan benyttes som minimumssats, for å ivareta grøntnæringas konkurransekraft i situasjoner der kronetoll gir bedre vern.

Gartnerhallen ber Stortinget om å utnytte det legale handlingsrommet til å veksle mellom kronetoll og prosenttoll på de grøntprodukter hvor det er mulig, ut fra hva som til enhver tid gir best beskyttelse.